

ԱՌԵԲԵՆ

հայ

լեղափոխականի մը

լիշտակները

Առաքէն

Ա Ռ Ո Ւ Բ Ե Ն

Հ Ա Յ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Դ Ե Պ Ի Ե Ր Կ Ի Ր

(ՎԱՆ, ԼԵՌՆԱՊԱՐ, ՏԱՐՈՆ)

Գ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՆՈԹ .—

«Հայ յեղափոխականի մը յիշատակներու թ. հրատարակութեան Ա. հասորի ծանօթութեան մէջ յայտնած ենք արդէն. որ դուրս գցուած են Արամի յաւշերը: Անկախ ասէն. Ա. հրատարակութեան Ա. հասորի վելւին երկու զրուխները փոխադրած ենք ներկայ հրատարակութեան թ. հասորի սիմբորը: Ա. հրատարակութեան Գ. հասորի սկիզբի ժիմ մուտքը Տարօն և վերցին ժի՞ւ եւ ժԴ. զրուխները եւս փոխադրած ենք այս հասորին մէջ. վերցաւութեան: Այս տեղափոխութիւններով. թ. հրատարակութեան թ. հասորին մէջ արուած կ'ըրլան Աստրէնի յաւշերու այն մասերը. որոնք կը պատմեն իր երկիր մուտքի պատրաստութիւններմ ու ժուռներ. Ամե-Լեննանորի շրջանին մէջ գործունեաւթիւնը. ապա Տարօն ժուռներ:

Այս փոփոխութիւնները մեզ նորմադրած են նույն կատարելու համեմ՝ մը յայրատաներ՝ «Յառաջարանին» մէջ:

ՐՈՒԲԵՆ

ՀԱՅ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ՅԱՌԱԶԱԲԱՆ

Այսպէս են պատմած իթծի, որ Արամի աթկենդան մարմնի առջեւ, հայրս խնդրած է որ փոքր տեղ մը պահեն անոր գերեզմանին մէջ, որպէսզի, երբ իր գործը աւարտէ, զայ հանգչելու իր ընկերոջ կողմին, իթչպէս որ ապրած ու գործած էին կողք կօգիքի:

Հօյս գործը չվերջացաւ եւ ճակատագիրը քոյլ չտուեց, որ այս ուխտը կատարուի: Թո՞գ այս հատոքը, ուր միացած են երկուսի անունները, անդորրութիւն քերէ բաժանուած քարիեկամներուն: Զկայ մէկը որ աւելի ուժեղ դրոշմ դրած լինի հօրս վրայ քան Արամը: Զկայ մէկը որուն հայրս աւելի սիրած լինի քան Արամին:

Ինչպէս յայտնի է, Արամի Յուշերը պահուած են հօրս կողմէ, եւ յետոյ գրկուած Ամերիկա:

Այս հատորի մէջ զետեղուած հօրս Յուշերը կը Յկարագրեն իր գործունէութիւնը Վանի եւ Լեռնապարի մէջ, միթչեւ իր Տարօնի աշխարհ մտնելը (1905-1906): Անոնց նիւքը համարեա ամբողջութեամբ առնուած է Թաւրիզի անազիր նօրերէն: Տեղ-տեղ մտցուցած ենք, սակայն, վերամշակուած այն բալոր հատուածները, որոնք վերապահուած էին այս հատորի համար: Անոնց մատնանշումն ըրած ենք ամէն անօամ:

Ջեռագիրը դժուար ընթեռնելի ըստաւն համար, կրթայ պատահիլ որ յատուկ անուններու մէջ սխալներ սպրդած ըլլան, թէեւ ամէն մէկուն համար փորձած ենք ստուգումներ կատարել: Եթէ այդպիսի սխալներ կան, երախտապարտ կ'ըլլանց անոնց, որոնք մեզ կարող կը լինին հաղորդել նիշդ անունները մարդոց եւ վայրերու:

Վ. Տ-Մ.

Դ Ե Պ Ի Ե Ր Կ Ի Ր

Գ Լ Ո Ւ Ա.

Սուվում—Սոչիի գաղքականներու հարցով կը մեկնիմ Պարսկաստան. Կազմակերպական մերուները Պարսկաստանի մէջ Ապակեդրոնացում.

Հայ—Ասորի համագործակցութիւնը. Յեղափոխական նպատակները. Մոսին հրացանը.

Ատրպատականի Կեդր. Կոմիտէութիւնը. Մշակութային, պինական եւ յարաբերական գործերը.

Սալմաստի եւ շրջաններու անցեալէն.

Դերիկ վանքի կոփւները. Ցաջորդական պինատար—Վարդան, Նիկոլի Դերիկի կոփւը, Պետոյի, Աւետիսեանի եւ Մարտիկի խումբերու նահատակութիւնը. Խանասորի արշաւանքը, անոր բարոյական եւ գործնական արժեքը. Հարոն. Մահլամ գիւղի դէպքը. Գործունէութիւնը 1899էն 1904.

Դեռեւս իմ Պաթում եղած ժամանակ, Սուվում—Սոչիի մօտաւորապէս 30.000—40.000 հայ գաղթականներու հարցն էր բարձրացած: Անոնք կամ պիտի ընդունէին վերջնականօրէն ոռուսահպատակութիւն եւ այդ շրջաններու մէջ հաստառուէին եւ կամ պիտի թողնէին ու հեռանային Ռուսաստանէն եւ երթային հաստատուէիլ ուր որ կ'ուզէին: Գաղթականները երեք պատճառներով չէին ուզեր ընդունիլ ոռուերու առաջարկը: Նախ, կապուած էին իրենց հայրենիք Տրապիզոնի նահանգին եւ օր աւուր կը սպասէին վերադառնալու երկիր, մինչդեռ ոռուսահպատակութիւն ընդունելով, կը կարծէին, որ ատիկա այլեւս անկարելի պիտի ըլլար: Երկրորդ, չէին ուզեր զինուրական եւ այլ պարտականութիւններ կատարել: